

JAN KŘIPAČ / 12. 1. 2016

Roura

V krátké době po sobě se do českých kin dostávají dva dokumentární filmy. Po Zkáze krásou Heleny Třeštíkové a Jakuba Hejny to bude od 14. ledna Roura Vitalije Manského. Snímek byl natočen v česko-rusko-německé koprodukcí a v kinech je uváděn téměř tři roky po premiéře na karlovarském festivalu.

Vitalij Manskij patří mezi nejvýznamnější ruské dokumentaristy současnosti. Rodák ze Lvova vystudoval kameru na moskevském VGIKu a od konce osmdesátých let se věnuje soustavně dokumentaristice. Vytvořil přes třicet snímků, z nichž mnohé získaly ocenění na předních mezinárodních festivalech (namátkou Stříbrná holubice v Lipsku, Cena za nejlepší režii v Locarnu či Zvláštní cena poroty v Amsterdamu). Kromě toho působí Manskij rovněž jako producent a organizátor několika filmových akcí v Rusku. Vyprodukoval přes dvě stě filmů, vydává internetový časopis o dokumentární kinematografii Vertov.ru, organizuje udílení národní filmové ceny *Vavřínová ratolest* a je prezidentem festivalu *Artdokfest*. Ve funkci šéfproducenta dokumentárních pořadů na hlavním televizním kanále Rusko 1 se zasadil o vysílání mnoha domácích i zahraničních filmů a o popularizaci dokumentární tvorby jako takové.

Roura vznikala v koprodukcí Manského společnosti Vertov Studio s německými a českými partnery. Z České republiky se projektu účastnila Česká televize (producenti Zdeněk Hala a Petr Kubica) a společnost Hypermarket Film (producenti Vít Klusák a Filip Remunda). Natáčení probíhalo v sedmi zemích a trvalo sto čtyři dny. Manskij svůj dvouhodinový snímek sestříhal z celkem dvou set hodin natočeného materiálu. Po svém dokončení byla *Roura* zařazena do soutěže dokumentárních filmů na karlovarském festivalu, kde získala hlavní cenu. Následně byla uvedena na různých přehlídkách. Česká republika je však jedinou zemí, kde bude film k vidění i v běžných kinech.

Leitmotivem *Roury* je monumentální plynovod Urengoj-Pomary-Užhorod, od jehož dokončení uběhlo v době natáčení filmu třicet let. Stavba byla výsledkem smělých sovětských plánů na dodávky plynu do Evropy a dodnes slouží jako klíčový zdroj ekonomických příjmů Ruska. Manskij se se svým štábem vydává na její začátek, do odlehle sibiřské oblasti Urengoje, a postupuje západním směrem, aby zachytil proměňující se krajinu, ekonomiku a životní styl. Plynovod je nakonec to jediné, co spojuje zcela odlišné národy a kultury. Tato odlišnost je dána do značné míry přírodními podmínkami, ve kterých lidé žijí:

„Snažil jsem se pochopit, proč to, v čem je Rusovi dobře, znamená pro Němce nebo Čecha smrt. Domnívám se, že jen velmi málo filmařů z Ruska absolvovalo podobnou expedici. Pokud by to udělali, zjistili by patrně, že rozdíl je ukryt už v genetické výbavě. Lidé, kteří ve snaze pohřbít blízkého musejí kopat sekerou hrob v zamrzlé hlíně od sedmé hodiny ranní do pěti do večera, mohou jen stěží nalézt pochopení pro někoho, pro nějž pohřeb znamená dvacet minut ve vytopeném krematoriu za vznešené *Ave Maria*. Lidé v mém filmu mají různý vztah k životu i smrti a vůbec k pozemské existenci,“ říká režisér filmu.

Manskij sleduje s tichou účastí – aniž by do dění jakkoli zasahoval či ho komentoval – životní projevy, zvyky a rituály obyvatel Východu a Západu. Každá ze scén je vystavěna okolo jednoho silného obrazu: rybolovu v zamrzlé řece, svatby v sibiřském paneláku, příjezdu pojízdného chrámu, osamělých veteránů na oslavě Dne vítězství, karnevalového veselí v ulicích Kolína nad Rýnem. Kamera Alexandry Ivanovové, žákyně Vadima Jusova, snímá prostor ve výtvarně působivých kompozicích s jemným smyslem pro ironii (proměnlivé symboly doby od pravoslavných ikon přes portréty Lenina s Putinem až po nahé slečny v pokoji německého teenagera). Vrstevnatá zvuková stopa kloubí lidské hlasy s přírodními zdroji a průmyslovými ruchy (plynovod, ocelárna, veřejná doprava), vloženými mezi různé hudební výstupy (duchovní písně, častušky, dechovka, rádiový pop). Vzniká tím pestrá akustická mapa – hudební ekvivalent k obrazovému putování mezi opačnými póly Evropy.

Roura (Truba, ČR – Rusko – Německo 2013), scénář a režie: Vitalij Manskij, kamera: Alexandra Ivanovová, střih: Pavel Ponomarev, zvuk: Budylin Andrej. Artcam, 120 min.

